

VILJANDI VALLA KOGUKONNA HEAOLU ARENGUKAVA

2025-2030

Sisukord

Sissejuhatus	2
Visioon ning väärtused	4
Kogukond ning kogukondliku panustamise eeldused	6
Arengueesmärgid	8
Tegevuskava raamistik ja mõõdikud	11
Üksikisiku panus kogukonna heaolu kujundamisel	31
Arengukava elluviimine ja seire	32
Kokkuvõte	33
Arengukava koostamisel kasutatud allikad ja kaasamisprotsess	34
1. Kasutatud allikad ja strateegilised alusdokumendid	34
2. Kaasamisprotsess	34
3. Andmete kogumise ja analüüsi meetodid	35
LISA	37
Lisa 1. Hetkeolukorra ülevaade ja andmeanalüüsi raport	37

Sissejuhatus

Viljandi valla kogukonna heaolu arengukava aastateks 2025-2030 seab eesmärgid valla elanike heaolu tugevdamiseks. **Arengukavas on käsitletud hariduse, kultuuri, tervise ja sotsiaalvaldkonna, spordi ja liikumise, noorsootöö, kogukondade aktiivsuse ja kommunikatsiooni, kriisivalmiduse ning avaliku ruumiga seotud teemasid** ning seda eelkõige kogukonna heaolu silmas pidades. Seatud eesmärkide elluviimist toetab tegevuskava ning eesmärkide poole liikumise tõhusust aitavad hinnata asjakohased mõõdikud.

Kogukonna heaolu arengukava on seotud Viljandi valla arengukavaga aastateks 2022-2030 ning Viljandi valla hariduse arengukavaga. Kogukonna heaolu arengukava lähtub valla arengukava visioonist: **Viljandi vald – kestva heaoluga kodu** ning väärtustest: **puhas loodus, areng ja kestmine, uuemeelsus ning koostöö ja sidusus**. Lisaks sellele on kogukonna heaolu arengukavas sõnastatud **tegutsemispõhimõtted** ja **arengueesmärgid**. **Tegevuskava raamistik** on sisendiks järgnevate aastate vallavalitsuse osakondade töö ning valla eelarve ja eelarvestrateegia planeerimisel.

Arengukava käsitleb **kogukonna heaolu kujundajaid** kolmel tasandil: **kohalik omavalitsus, kogukond ja üksikisik**. Vallavalitsusele on arengukavas seatud konkreetsed tegevused koos ajaplaaniga, kuid lisaks on välja toodud mitmeid võimalusi, kuidas kogukond ja üksikisikud saavad eesmärkide täitmisel omalt poolt panustada.

Arengukava on kooskõlas riikliku heaolu arengukava 2023-2030 üldeesmärgiga – Eesti on riik, kus inimesed on hoitud, ebavõrdsus ja vaesus väheneb ning toetatud on kõikide pikk ja kvaliteetne tööelu¹. Lisaks seostub see Eesti 2035 strateegiaga, mille üks põhieesmärke on tagada, et kogukonnad oleksid kaasavad ja toetavad, pakkudes võrdsed võimalused kõigile elanikele, sõltumata vanusest, sissetulekust või asukohast.² Arengukava lisana koostatud hetkeolukorra analüüs annab strateegilistest alustest ning ka tulevikutrendidest, millest arengukava lähtub, täpsema ülevaate.

Viljandi vald on mitmekesine, tasakaalukas ja kultuuririkas piirkond, mille iseloomu kujundavad ajalooline pärand, tugev kogukonnaelu ja looduslähedane elukeskkond. Vald ümbritseb Viljandi linna, pakkudes elanikele **linnalähedase elu eeliseid**, kuid säilitades samal ajal **rahuliku ja looduskauni elukeskkonna**. Selline asukoht võimaldab ühendada maapiirkonna elukvaliteedi ja linnalähedased teenused, luues atraktiivse elustiili nii peredele, ettevõtjatele kui ka loovisikutele.

¹ Heaolu arengukava 2023-2030

² Eesti 2035 strateegia

Valla kuvandit kujundavad **traditsioonid, mulgi pärimus** ja **Võrtsjärve kalurikultuur**. Siit on pärit mitmed kuulsad riigimehed ja kultuuritegelased. Eesti esimene raamatukogu asus just Viljandi vallas ning tuntud vaatamisväärsused on nii **Tarvastu ordulinnus, Heimtali ringhoone**, mõisad, kirikud, **Viiralti tamm** ja **Ennuksemäe metsavendade punker**. Viljandi vallas on ka viis vabadussammast. Just Viljandi vallas asub **Heimtali muuseum**, mille on asutanud tekstiilikunstnik Anu Raud. Viljandi vallas on **aktiivne kultuurielu** – siin tegutsevad arvukad rahvamajad ja külaseltsid, mis pakuvad võimalusi kogukondlikuks ja loominguks tegevuseks. Tugevad laulu- ja tantsukollektiivid ning rahvamuusikud aitavad kohalikku kultuuripärandit elujõulisena hoida.

Üks Viljandi valla suurimaid tugevusi on **aktiivsed ja initsiatiivikad kogukonnad**, mille eestvedajad panustavad kohaliku elu arengusse, erinevate kultuuri- ja spordisündmuste korraldamisse ning ka turvalisusesse ja kriisivalmidusse. Vallas on lisaks täiskasvanutele aktiivsed ka noorte ja väärivate kogukonnad.

Viljandi vald on tunnustatud **noortesõbraliku omavalitsusena**, pakutakse mitmekesist huvitegevust. Haridusvõrk on vallas hästi toimiv ja mitmekesine, noortele tagatakse hea ja kvaliteetne haridus. Koostöö toimub Viljandi linna koolidega, Viljandi Kultuuriakadeemiaga ning kutsekoolidega.

Viljandi vald pakub rohkelt **sportimis- ja liikumisvõimalusi** – siin asuvad Võrtsjärve rand ja matkarajad, Holstre-Polli spordibaas, motokeskus ning mitmed terviserajad ja spordiklubid. Sportimiseks on loodud head tingimused ning aktiivselt tegutsevad spordiklubid.

Viljandi valla **ettevõtluskeskkond on mitmekesine** – siin on nii traditsioonilist põllumajandust ja kalandust kui ka kaasaegseid tootmis- ja teenusettevõtteid.

Viljandi valla peamisteks **väljakutseteks** on rahvastiku vananemine ja noorte väljaränne; majanduslik olukord riigis, mis mõjutab elanike toimetulekut; ressursside piiratus; hajaasustus, kohati kehvad transpordiühendused ning kogukondade vähene aktiivsus ning nende ebaühtlane valmisolek valla arengusse panustada. Valla väljakutseid on kirjeldatud täpsemalt hetkeolukorra ülevaates arengukava lisas 1.

Arengukava on loodud koostöös kogukonna ja valdkonna spetsialistidega. Vajaliku sisendi saamiseks viidi läbi elanike küsitlus, toimusid erinevad avalikud seminarid ja kaasamisüritused, temaatilised fookusgrupid ning viidi läbi intervjuusid. Kokku panustas arengukava loomisesse üle 300 inimese. Kogukonna heaolu arengukava oli avalikul väljapanekul **x.-x.mai/juuni 2025** ning avalik arutelu toimus **x. juunil**.

Visioon ning väärtused

Viljandi valla visioon on sõnastatud Viljandi valla arengukavas 2022-2030 ning kogukonna heaolu arengukava panustab juba kokkulepitud visiooni elluviimisele.

“Viljandi vald – kestva heaoluga kodu”

Viljandi valla arengukavas on 2022-2030 on kokku lepitud neli väärtust – **puhas loodus, areng ja kestmine, uuemeelsus, koostöö ja sidusus**. Kogukonna heaolu arengukava käigus mõtestati väärtused lahti kogukonna heaolust lähtudes.

PUHAS LOODUS

Kogukonna heaolu loomist toetab loodusliku elukeskkonna hoidmine ja keskkonnateadlikkuse kasvatamine. Puhas ja ainulaadne looduskeskkond ning tervise- ja matkarajad toetavad elanike heaolu, jätkusuutlikke eluviise ning loodusandide kasutamist toidulaua.

ARENG JA KESTMINE

Kogukonna heaolu loob ühelt poolt ajaloo ja traditsioonide väärtustamine ning teisalt uuemeelsus ning noorte ja nende jaoks oluliste tulevikuvõimaluste loomine. Piirkonna ettevõtlus, Viljandi lähedus ning avatus toetavad piirkonna arengut, elanike heaolu ning tagavad kogukonna ja elukeskkonna jätkusuutlikkuse.

UUEMEELSUS

Kogukond toetab uuendusi, mis toovad piirkonda arengut ning aitavad siin noori hoida. Avalikud teenused on nüüdisaegsed ja pidevalt arenevad. Erinevad digilahendused parandavad teenuste kättesaadavust. Valla juhtimine on avatud ja uuemeelne, väärtustades ja toetades kogukondlikku initsiatiivi.

KOOSTÖÖ JA SIDUSUS

Erinevate valdkondade, piirkondade ja põlvkondade koostöö ning ühistegevused tugevdavad kogukonna ühtekuuluvustunnet. Koostöö naabervaldade, Viljandi linna, ettevõtjate ja paljude teiste organisatsioonidega ning elanike kaasamine valla arengusse loovad sidusa ja ühtehoidva kogukonna.

Arengukava elluviimise põhimõtted

Väärtustele tuginedes on nii arengukava koostamisel kui ka elluviimisel lähtutud järgmistest põhimõtetest:

- elukaareülene ennetustöö;
- koostöö ja tunnustamine;
- innovatsioon ja tõenduspõhine juhtimine;
- läbimõeldud ja kaasav muutuste juhtimine;
- kogukondliku aktiivsuse võimestamine;
- looduskeskkonda säästev areng.

Viljandi valla kogukonna heaolu arengukava elluviimise põhimõtted

Arengukava elluviimisel lähtutakse ennetustööst, mis toetab inimeste heaolu kogu elukaare jooksul, alates varasest east kuni kõrge vanuseni. Tegutsetakse koostöiselt ja väärtustatakse, tunnustatakse partnerite ning kogukonna liikmete panust. Otsuste ja tegevuste aluseks on teadmised, analüüs ja tõenduspõhisus, toetades uuenduslikke ja tulemuslikke lahendusi. Muutusi juhitakse süsteemselt, läbimõeldult ja inimesi kaasates, tagades eesmärgisulguse. Kogukonnaliikmete algatusi toetatakse ja võimendatakse, et suurendada kohalikku aktiivsust, osalust ja ühtekuuluvust. Kõik arendustegevused toimuvad keskkonnahoidlikult ning toetavad loodusressursside kestlikku kasutust.

Kogukond ning kogukondliku panustamise eeldused

Kogukonnad võivad olla kujunenud ühiste huvide, väärtuste, piirkonna, rahvuse, suguluse vm alusel. Näiteks võivad kogukonna moodustada ühe lasteaiarühma vanemad või ühe maja või piirkonna elanikud. Enamik meist kuulub samaaegselt mitmesse kogukonda.

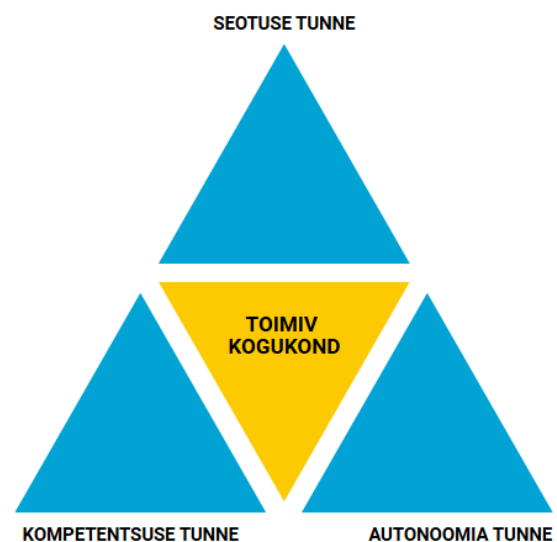
Kogukondade puhul on olulised inimestevaheline sotsiaalne suhtlus ja vastastikune seotuse tunne. Seetõttu saab kogukonda kirjeldada kui inimeste hulka, keda ühendavad ühised huvid, näiteks oma piirkonna arendamine või muu sarnane eesmärk. Käesolevas arengukavas käsitletakse **piirkondlikke** ja **huvipõhiseid** kogukondi. Piirkondliku kogukonna ühisnimetajaks on inimeste elukoht ning sellega seotud ühised huvid, soovid ja vajadused. Huvipõhise kogukonna loob ühine eesmärk või huvi, mis ei ole otseselt seotud elukohaga.

Eesti kuulub nende riikide hulka, kus inimarengu tase on kõrge – inimeste igapäevaelus ei keskenduta enam ellujäämisele, vaid pigem elukvaliteedi parandamisele ja vaimse heaolu hoidmisele. Vaimne tervis ning ühiskonna võime toime tulla kriisidega on tihedalt seotud sellega, kuivõrd inimesed tunnevad end turvaliselt, emotsionaalselt kindlalt ja osana kogukonnast.³

Kogukonna toimimise eeldused

Iga kogukonna liikme ning ka erinevate kogukondade tõhusaks toimimiseks on oluline, et lisaks füüsilistele põhivajadustele oleks rahuldatud ka **psühholoogilised põhivajadused**⁴, mille aluseks on enesemääramise teooria, ning milleks on seotus, kompetentsus ja autonoomia.

Seotuse tunne – kogukonna liige tunneb, et ta on väärtuslik ja vajalik kogukonna liige. Ta peab lugu oma kogukonnast ning kogukond peab lugu temast.

³ Eesti inimarengu aruanne 2023: vaimne tervis ja heaolu

⁴ Ameerika psühholoogid Deci ja Ryan (2008)

Kompetentsuse tunne – kogukonna liige teab, mida temalt oodatakse ning kuidas tema saab kogukonna heaolu panustada. Ta teab ja tunneb, et tema panus on kogukonna jaoks vajalik ja oluline.

Autonoomia tunne – kogukonna liige tegutseb, tundes valmisolekut ja tahet tegutseda (tahan, mida teen, mitte teen, mida tahan). Kogukonna liige on valmis vastutust võtma ja panustama ning tunneb, et tema tegevused on olulised ja väärtuslikud ning ta suunab ise oma elu.

Kogukondade heaolu loojad

Kogukondade heaolu loomisel on oluline roll nii üksikisikul, kogukondadel kui ka kohalikul omavalitsusel.

Kohaliku omavalitsuse roll – raamistiku looja, võimestaja, toetaja, ärakuulaja, tingimuste ja vajalike keskkondade looja.

Kogukonna roll – algataja, eestvedaja, elluviija, sisuline partner kohalikule omavalitsusele.

Üksikisiku roll – täisväärtuslik kogukonna liige, kes hoolitseb iseenda ja oma lähedaste eest ning panustab aktiivselt enda jaoks olulistesse kogukondadesse ja nende arendamisse.

Arengukavas on kirjeldatud tegevused arengueesmärkide saavutamiseks, mille eest vastutab Viljandi vallavalitsus ning iga eesmärgi lõpus on toodud nimekiri võimalustest, kuidas kogukond saab eesmärgi saavutamisele kaasa aidata. Samuti on arengukavas sõnastatud, kuidas igaüks meist saab panustada kogukonna heaolu loomisse.

Arengueesmärgid

Viljandi valla kogukonna heaolu kaheksa arengueesmärgi:

1. Haridusruum on ühtne ning kogukonna arengut ja eneseteostust toetav

Elujõuline ja kogukonnaga koostöös kujundatud haridusruum toetab igas vanuses kogukonnaliikmete arengut ja eneseteostust. Haridusteenused on kvaliteetsed, mitmekesised ja kergesti kättesaadavad ning vastavad kogukondade tegelikele vajadustele. Haridusruum aitab tugevdada piirkondlikku identiteeti, suurendada sotsiaalset sidusust ja toetab kogukondade jätkusuutlikku arengut.

2. Noortel on kogukonnas tähendusrikas roll

Noored on väärtustatud ning vastutust kandvad kogukonna liikmed. Noorte arengu toetamiseks on loodud mitmekesised võimalused: toetatakse noorte esindusorganisatsioone ja omaalgatust, edendatakse piirkondlikku koostööd ning suurendatakse noorte kaasatust. Oluline on suurendada noorte seotust piirkonnaga ning tervitada igati noorte tagasipöördumist kodukanti.

3. Elanike heaolu ja abivajajate toimetulek on toetatud elukaareüleselt

Laste ja perede ning abivajajate heaolu loomiseks pakutakse laiapõhjalisi teenuseid ning panustatakse senisest veelgi enam ennetustegevusse. Koostöös kogukonnaga luuakse toetav, hooliv ning üksteist toetav keskkond. Olulisel kohal on koostöö, teadlikkuse arendamine ning kogukondlik märkamine ja tugi.

4. Elanike terviseteadlikkuse ja liikumisharjumuste kujundamine on süsteemne

Tervislik ja liikumist toetav eluviis on loomulik osa kogukonna igapäevast. Koostöös kogukonnaga suurendatakse tervise- ja liikumisvõimaluste nähtavust, kättesaadavust ja kasutust, luues igale vanusegrupile sobivad tingimused aktiivseks ja tervislikuks eluviisiks.

5. Kogukonnad on elujõulised, võimekad ja vallale strateegiliseks partneriks

Tugevad, teadlikud ja koostöövalmid piirkondlikud kui ka huvipõhised kogukonnad on valla arengu lahutamatuks osaks. Kogukondade aktiivsust võimestatakse läbi selge kommunikatsiooni, koolituste, toetusmeetmete ja tunnustamise. Kogukonnad panustavad aktiivselt ka kohaliku elu edendamisse ja kriisivalmiduse suurendamisse.

6. Kogukonnamajad on piirkondliku identiteedi ja kultuurielu kandjad

Kogukonnamajad on kogukondade koostöös toimivad kultuuririkkad keskused, kus hoitakse elus kohalikku kultuuripärandit ja kujundatakse piirkondlikku identiteeti. Need pakuvad paindlikke võimalusi loovuseks, ühiseks tegutsemiseks ja kultuurielu edendamiseks, olles piirkonna kogukondliku ja kultuurilise elu keskpunktiks.

7. Tõhus kommunikatsioon loob kogukondlikku sidusust ja kaasatust

Avatud ja sihtrühmapõhine kommunikatsioon suurendab kogukondade teadlikkust, soodustab osalust ja koostööd ning loob aluse usaldusväärsele dialoogile vallavalitsuse ja kogukondade vahel. Elanikel on võimalus saada selge ülevaade toimuvast ning osaleda otsustusprotsessides. Kohaliku elu arengusse panustavad nii vallavalitsus kui ka kogukonnad, tehes seda läbi selge teabe jagamise, sisukate arutelude ja omaalgatuslike ettevõtmiste toetamise.

8. Avaliku ruumi kujundatakse kogukonnaga koostöös

Avalikku ruumi kujundatakse ja arendatakse koostöös kogukonnaga, lähtudes kogukonna vajadustest ning luues toimiva, hoolitsetud ja sidusa keskkonna. Koosloome kaudu tugevdatakse kogukonnatunnet ja vastutust ühise ruumi eest, pakkudes kogukonnale võimalusi avaliku ruumi kujundamises, kasutamises ja hooldamises aktiivselt kaasa lüüa.

Viljandi valla kogukonna heaolu arengukava 2030

**Viljandi vald
on kestva
heaoluga
koduvald**

Väärtused

Puhas loodus
Areng ja kestmine
Uuemeelsus
Koostöö ja sidusus

KOGUKONNA HEAOLU LOOMISE EELDUSED

Seotus

Kompe-
tentsus

Autonoomia

TEGUTSEMISPÕHIMÕTTED

- elukaareülene ennetustöö
- koostöö ja tunnustamine
- innovatsioon ja tõenduspõhisus
- kogukondliku aktiivsuse võimestamine
- loodukeskkonda säästev areng
- läbimõeldud ja kaasav muutuste juhtimine

ARENGUEESMÄRGID

1. Haridusruum on ühtne ning kogukonna arengut ja eneseteostust toetav.
2. Noortel on kogukonnas tähendusrikas roll.
3. Elanike heaolu ja abivajajate toimetulek on toetatud elukaareüleselt.
4. Elanike terviseteadlikkuse ja liikumisharjumuste kujundamine on süsteemne.
5. Kogukonnad on elujõulised, võimekad ja vallale strateegiliseks partneriks.
6. Kogukonnamajad on piirkondliku identiteedi ja kultuurielu kandjad.
7. Tõhus kommunikatsioon loob kogukondlikku sidusust ja kaasatust.
8. Avaliku ruumi kujundatakse kogukonnaga koostöös.

KOGUKONNA HEAOLU LOOJAD

Valla-
valitsus

Kogukond

Üksikisik

Tegevuskava raamistik ja mõõdikud

Tegevuskava on koostatud lähtudes põhimõttest, et tegevuse eestvedamise eest vastutab Viljandi vallavalitsus, kuid tegevus viiakse ellu koostöös partneritega. Iga eesmärgi saavutamist toetavate tegevuste ploki lõpus on nimekiri tegevustest, mille elluviimisesse on oodatud panustama ka kogukond.

Eesmärk: 1. Haridusruum on ühtne ning kogukonna arengut ja eneseteostust toetav Vastutaja: Viljandi Vallavalitsus								
Tegevus	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Tulemus	Koostöö-partnerid
Koolide ja lasteaedade eripära ning tugevuste arendamine asutuste arengukava eesmärkide ja tegevuste kaudu valdkondlikuks kompetentsikeskusteks – valdkonna arendajaks ja teiste asutuste koolitajaks (nt 21. sajandi oskuste arendamine, väljendus- ja väitlusõppe edendamine, analüüsi- ja kriitilise mõtlemisoskuse arendamine, väitlusjuhtide koolitamine, lõiming, personaliseeritud õpe, piirkonna kultuuriline eripära jt).	♥	♥	♥	♥	♥	♥	Iga kool ja lasteaed on sõnastanud oma eripära ning võtnud suuna kompetentsikeskuse arendamiseks. Aastaks 2030 on iga haridusasutus määranud kindlaks suuna, mida arendatakse kõige enam (valik kajastub asutuse arengukavas).	haridusasutused
Andekate toetamine läbimõeldult ja vallaüleselt, sh andekate toetamise printsiipide lisamine õppekavadesse.	♥	♥	♥	♥	♥	♥	Valla haridusasutuste õppekavades on kajastatud andekate õpilaste toetamise põhimõtted ning haridusasutustes on andekatele lastele suunatud konkreetsed tegevused.	haridusasutused, Rajaleidja, Viljandimaa Omavalitsuste Liit (edaspidi VOL)
Haridusasutuste juhtide koostöövõrgustikuga jätkamine ning selgete eesmärkide seadmine.	♥	♥	♥	♥	♥	♥	Koostöövõrgustik kohtub regulaarselt õppeperioodide jooksul.	haridusasutused

Haridusasutustes koolipere toiduteadlikkuse tõhustamine.	♥	♥	♥	♥	♥	♥	Toiduteadlikkuse tõstmiseks on toimunud erinevaid sündmusi, õpilaste ja õpetajate rahulolu koolitoiduga on kasvanud ning toidujäätmete hulk koolides ja lasteaedades vähenenud.	Viljandi vallahaldus, haridusasutused, koostööpartnerid ja -programmid
Haridusvõrgu edasise ümberkorralduse analüüsimine sh koostöös naaberomavalitsustega. Vajadusel haridusvõrgu ümberkorraldamine ja haridusasutuste juhtimisulatus ja personali optimeerimine.		♥	♥				Koostatud on haridusvõrgu analüüsidokument mis sisaldab võimalikke edasisi lahendusvariante.	Viljandi linnavalitsus, naaberomavalitsused, haridusasutused
Ühtse haridusruumi kvaliteedikokkuleppe koostamine ja sõlmimine.		♥	♥				Kvaliteedikokkuleppe on sõlmitud, millest tulenevalt kajastatakse kokkuleppes seatud põhimõtted asutuste tegevustes.	haridusasutused
Kooli- ja lasteaiajuhtidele ning alustavatele õpetajatele (nii koolis kui lasteaias) mentorluse põhimõtete kokkuleppimine.		♥	♥				Haridusasutused rakendavad kokku on lepitud mentorluse põhimõtteid oma mentorsüsteemi loomisel.	haridusasutused
Huvitegevuse toetamise põhimõtete analüüsimine ja vajadusel muutmine.		♥	♥				Huvitegevuse toetamine on läbipaistev ning arvestab laste ja noorte soovide- ja vajadustega.	huvitegevuse pakkujad
Laste ja noorte ettevõtlikkuse arendamine ja omaalgatuse süsteemne toetamine.		♥	♥				Kõigis haridusasutustes ja noortekeskuses toimib läbimõeldult laste ja noorte ettevõtlikkuse arendamine, algatatud on erinevaid projekte ning õpilasfirmasid.	haridusasutused, noortekeskus, noortevolikogu, SA Viljandimaa Arenduskeskus

Tugiteenuste kompetentsikeskuse käivitamine (tugispetsialistide sh hariduses töötavate tugispetsialistide kompetentside koondamine, nõustamisteenuste arendamine, vanemlushariduse korraldamine ja "lapsevanemate akadeemia" arendamine, vaimse tervise toetamise teenuste pakkumine, ennetustegevused jne).		♥	♥	♥	♥	♥	Loodud on tugiteenuste kompetentsikeskus, koondatud on tugispetsialistid, et pakkuda haridusasutustele vajalikke tugiteenuseid. Lisaks pakutakse lastele, noortele ja peredele erinevaid nõustamisteenuseid, sh vaimse tervise abi. Loodud on ülevallaline süsteem lastevanemate koolitusteks.	haridusasutused, Rajaleidja
Koostöö arendamine Viljandi Kutseõppekeskusega noorte võimaluste mitmekesistamiseks (nt karjääriõpe, lisaõppe aasta, gümnaasiumiharidus vms).		♥	♥	♥	♥	♥	Viljandi Kutseõppekeskusega toimub süsteemne koostöö valla noorte võimaluste mitmekesistamiseks.	Viljandi kutseõppekeskus, haridusasutused
Põhikooli õpilaste esmaabi oskuste arendamine.				♥	♥	♥	Põhikooli lõpetajad on läbinud esmaabi kursused ning oskavad reageerida kriisisituatsioonis.	koolid, teenusepakkujad
Laste lugemis- ja ujumisoskuse arendamine lasteaias.		♥	♥	♥	♥	♥	Enamus lasteade lõpetajaid oskab lugeda ja ujuda.	lasteaiaid
Huvitegevuse ja elukestva õppe mitmekesistamise soodustamine koostöös kogukonnaga, kogukondliku initsiatiivi toetamine.		♥	♥	♥	♥	♥	Kogukonna osalus ja panus huvitegevuse ja elukestva õppe programmidesse on suurenenud.	kultuuri- ja haridusasutused, teenusepakkujad, piirkondlikud ja huvipõhised kogukonnad
Huvitegevuse päeva korraldamine, kus tutvustatakse erinevaid huvitegevuse võimalusi.		♥	♥	♥	♥	♥	Aastas korra toimuva huvitegevuse päeva järel on kogukond teadlik erinevatest pakutavatest huvitegevuse võimalustest.	noortekeskus, noortevolikogu, haridusasutused, huvitegevuse pakkujad

Täiskasvanute enesearengule suunatud tegevuste toetamine täiendõppe ja ümberõppe võimaluste tutvustamise kaudu.		♥	♥	♥	♥	♥	Täiskasvanute enesearengu võimalused on süsteemselt tutvustatud.	kultuuriasutused, päevakeskused, teenusepakkujad
Haridusasutuste personalipuuduse leevendamiseks koostöö edendamine „Noored Kooli“ programmi, ülikoolide ja kutseõppeasutustega.		♥	♥	♥	♥	♥	Noorte ja kvalifitseeritud õpetajate osakaal haridusasutustes on suurenenud.	haridusasutused
Süsteemne õpi- ja toimetulekuoskuste (nt VEPA metoodika) õpetamine, rahatarkuse suurendamine ning karjääriõppe ja -nõustamine laiendamine eesmärgiga suunata noori haridusteed jätkama.			♥	♥	♥	♥	Suurenenud on õpilaste õpi- ja toimetulekuoskused ning karjääriõpe ja nõustamine on süsteemselt korraldatud.	haridusasutused, tugiteenuste kompetentsikeskus

Kogukonna võimalus panustada ühtse haridusruumi kujundamisse

- Õppetöö mitmekesistamine, nt õppekäigud kohalikesse asutustesse, ettevõtetesse. Võimalusel lasteaedades ja koolides oma ameti, hobide jms tutvustamine; erinevate töötubade, õppekäikude ja muude arendavate tegevuste läbiviimine.
- Võimalusel õppetöö mitmekesistamiseks vajalike vahendite, materjalide pakkumine haridusasutustele.
- Aktiivne osalemine arengukavade koostamisel, lasteaedade ja koolide tegevustes, hoolekogudes ja/või vanematekogudes.
- Lapsevanemate ja teiste oluliste huvigruppide aktiivne osalemine haridusvaldkonna kvaliteedikokkuleppe koostamisel.
- Tegevuste ja ürituste lisamine vastavasse infoportaali ning sealse info ajakohasena hoidmine.
- Huvi- ja vabaajategevuste mitmekesistamine koostöös vallavalitsusega.

Möödikud	Algfase	Trend
Põhihariduse teenustaseme hinnang.	eeskujulik (27%) ⁵	kasvav
Alushariduse teenustaseme hinnang.	eeskujulik (42%) ⁶	kasvav

⁵ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

⁶ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

Keskhariduse, sh kutsekeskhariduse omandanute osakaal 4 aastat pärast põhikoolide lõpetajatest.	75% ⁷	kasvav
Kvalifikatsioonile vastavate õpetajate osakaal põhikoolis (%).	64,9% ⁸	kasvav
Kooliga rahul või pigem rahul olevate õpilaste osakaal (8. klass).	23,7% ⁹	kasvav
Koolivälise nõustamismeeskonna soovitatud tugispetsialistide teenuste rakendamise osakaal põhihariduses (%).	86,4% ¹⁰	kasvav
Osalusaktiivsus huvihariduses (vähemalt 15% osaleb).	edasijõudnud ¹¹	stabiilne
Noorte rahulolu kooli huvitegevuse võimalustega.	eeskujulik ¹²	kasvav

Eesmärk: 2. Noortel on kogukonnas tähendusrikas roll Vastutaja: Viljandi Vallavalitsus								
Tegevus	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Tulemus	Koostöö-partnerid
Mobiilse noorsootöö arendamine ja vajaduspõhine rakendamine eesmärgiga jõuda ka kaugematesse piirkondadesse ning nende noorteni, kes noortekeskustesse ja noortetubadesse ei jõua ning huvihariduses ja-tegevuses aktiivselt ei osale.	♥	♥	♥	♥	♥	♥	Mobiilne noorsootöö on kättesaadav regulaarselt eri piirkondades, seda kasutab kasvav hulk noori erinevates vanusegruppides ning teenus on noorte seas hästi tuntud, hinnatud ja toetab aktiivset osalemist huvitegevuses ja	noorte-keskus, haridus-asutused, õiguskaitse-organid

⁷ Allikas: Haridussilm 2024 andmed

⁸ Allikas: Haridussilm 2023 andmed

⁹ Allikas: Haridussilm 2024 andmed

¹⁰ Allikas: Haridussilm 2024 andmed

¹¹ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

¹² Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

							noorsootöös.	
Noorte riskikäitumise varajase märkamise ja ennetamise süsteemne arendamine.	♥	♥	♥	♥	♥	♥	Loodud on toimiv ja süsteemne lähenemine noorte riskikäitumise varajaseks märkamiseks ja ennetamiseks, kus erinevad osapooled teevad koostööd. Noorte riskikäitumine on vähenenud tänu teadlikkuse tõusule ja ennetavate tegevuste laiapõhjalisele rakendamisele.	noortekeskus, haridusasutused, tugiteenuste kompetentsikeskus, VOL
Noorte esindusorganisatsioonide (õpilasesindused, noortevolikogu jne) koostöö korraldamine ning noorte tunnustamise ja omaalgatuse edendamine.	♥	♥	♥	♥	♥	♥	Noorte esindusorganisatsioonid on piirkonnas aktiivsed ja omavahel hästi koostööd tegevad, noortevahetused on muutunud tavapäraseks võimaluseks kogemuste ja ideede vahetamiseks ning noorte omaalgatus ja saavutused on esile tõstetud ja väärtustatud.	noortekeskus, noortevolikogu, haridusasutused
Noorte ja noortevolikogu kaasamise põhimõtete kokkuleppimine valla kaasamise hea tava koostamise raames.		♥					Kaasamise hea tava dokument on valminud ja seal on noorte kaasamisega seotud põhimõtted selgelt sõnastatud. Noorte osaluse suurenemine piirkonna otsustusprotsessides.	volikogu, noortevolikogu, noortekeskus
Noortevaldkonna sihipäraseks arendamiseks pikaajalisema tegevuskava koostamine lähtuvalt kvaliteedihindamise tulemustest.		♥	♥	♥	♥	♥	Koostatud on noortevaldkonna pikaajaline tegevuskava koos ajakavaga. Tegevuskava koostamisse on kaasatud noored, noorteorganisatsioonid ja teised asjaosalised. Tegevuskava rakendamise edenemist jälgitakse regulaarselt ja tulemusi hinnatakse.	noortekeskus, teenuseosutajad, haridusasutused
Noortevolikogu valitakse valla noorte poolt			♥	♥			Noortevolikogu on valitud	volikogu, noorte-

demokraatlikul teel vallavolikogu kehtestatud korras.							demokraatlikult, muudetud on noortevolikogu põhimäärus.	volikogu, noortekeskus
Noortega seotud info kogumiseks ja jagamiseks, noorte ideede ja arvamuse kogumiseks ning noorte kaasatuse suurendamiseks asjakohaste keskkonna arendamine.			♥	♥			Noorte osalus on aktiivne ning mõju noorte kaasatusele piirkonna elus on suurenenud.	noortekeskus, haridusasutused, teenusepakkujad

Kogukonna võimalus noorte võimestamiseks

- Kohalikud ettevõtted, organisatsioonid ja kogukonnaliikmed saavad jagada portaalis infot noortele suunatud sündmuste, töövõimaluste ja projektide kohta.
- Noored saavad ise portaali sisu luua – jagada arvamusi, ideid, blogipostitusi ja omaalgatusi.
- Kogukond saab aidata portaali turundada, et see jõuaks rohkemate noorteni.
- Kogukonna liikmed saavad esitada noori tunnustamiseks, tuues esile nende saavutusi ja panust kogukonna arengusse.
- Ettevõtted ja organisatsioonid saavad toetada noorte projekte rahaliselt, mentorlusega või muude ressurssidega.
- Kogukond saab aidata noortel oma algatusi ellu viia, pakkudes näiteks ürituste korraldamiseks ruume, materjale või muid vahendeid/ressursse.
- Noored saavad aktiivselt kaasa lüüa noortevolikogu töös, tuues esile noorte vajadusi.
- Kogukonna liikmed ja vabatahtlikud saavad noortekeskuse töösse ja tegevustesse panustada.

Mõõdikud	Algtase	Trend
Noorsootöö teenustaseme hinnang.	eeskujulik (71%) ¹³	kasvav
Noorte kaasamine.	edasijõudnu ¹⁴	stabiilne
Noorteühenduste toetamine.	eeskujulik ¹⁵	stabiilne

¹³ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

¹⁴ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

¹⁵ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

Noorsootöö info kättesaadavus.	edasijõudnu ¹⁶	stabiilne
--------------------------------	---------------------------	-----------

Eesmärk: 3. Elanike heaolu ja abivajajate toimetulek on toetatud elukaareüleselt Vastutaja: Viljandi Vallavalitsus								
Tegevus	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Tulemus	Koostöö-partnerid
Sotsiaalvaldkonna teenuste sidusam korraldamine koostöös teiste valdkondadega, vajaduspõhisem nõustamisteenuste arendamine.	♥	♥	♥	♥	♥	♥	Sotsiaalvaldkonna teenuste korraldus on sidus ja kasutajasõbralik ning tugineb hinnatud abivajadusele.	sotsiaalasutused, haridus- ja kultuuriasutused
Vaimse tervise probleemide ja riskikäitumise ennetamiseks olemasoleva info ja teenuste võimaluste tõhus vahendamine.	♥	♥	♥	♥	♥	♥	Vaimse tervise ja riskikäitumise ennetamiseks olemasolev info ja teenused on muutunud sihtrühmadele paremini kättesaadavaks, teadlikkus abivõimalustest on tõusnud ning inimeste valmisolek teenuseid kasutada on kasvanud.	Viljandi Haigla, VOL, teenuseosutajad
Lastele suunatud ennetustöö korraldamine (teadlikkuse tõstmine, oskus märgata, lasteabi ja lastekaitsevaldkonna teenuste laialdasem tutvustamine).		♥	♥	♥	♥	♥	Laste ja täiskasvanute teadlikkus ennetus- ja abi võimalustest on suurenenud, oskus riskikäitumist märgata on paranenud ning Lasteabi teenuse võimalused on laialdaselt tuntud ja kasutusel.	haridusasutused, noortekeskus, VOL, rahva- ja külamajad, kogukonnad
Spetsialistidele supervisioonide võimaldamine ja alustavate spetsialistide toetamine.		♥	♥	♥	♥	♥	Spetsialistidele loodud regulaarsed supervisiooni võimalused ja toetavad mentorlusprogrammid, mis aitavad	teenusepakkujad, hallatavad asutused

¹⁶ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

							kaasa töörahulolu suurenemisele, professionaalsele arengule ja spetsialistide püsimisele valdkonnas.	
Perepõhise asendushooldusteenuse arendamine.		♥	♥	♥	♥	♥	Kriisiolukorras ja lapse perest eraldamise vajadusel on valla territooriumil olemas pere, kuhu laps ajutiselt elama suunata. Asutusepõhine asendushooldusteenuse osutamine on vähenenud.	SA Perekodu, Sotsiaal-kindlustusamet, kriisihoolduspered, hoolduspered
Kogukonnapõhise toe võimekuse kasvatamine eesmärgiga soodustada kogukondlike tugisüsteemide teket (kriisisituatsioonis üksteise toetamine jne).			♥	♥	♥	♥	Loodud on tugisüsteemid ning, kogukonnas on loodud temaatilisi tugivõrgustikke, mis toetavad inimeste toimetulekut, vaimset tervist ja kogukonnatunnet.	piirkondlikud ja huvipõhised kogukonnad, teenusepakkujad

Kogukonna võimalus elanike elukaareülese heaolu ja abivajajate toimetuleku toetamiseks

- Kogukonnaliikmed osalevad koolitusel eesmärgiga aidata erinevaid sihtrühmasid igapäevaeluga paremini toime tulla.
- IT-teadlikud kogukonnaliikmed toetavad eakaid ja erivajadustega inimesi digilahenduste kasutamisel (nt videokõnede tegemine, e-teenused jne).
- Kogukonnapõhiste tugisüsteemide loomises osalemine kogemuste vahetamiseks ja emotsionaalse toe pakkumiseks.
- Vestlusõhtute, tugigruppide kohtumiste korraldamine/osalemine koostöös sotsiaaltöötajate, vallavalitsuse või valla allasutustega.
- Kampaaniate läbiviimise toetamine, infotundides osalemine, materjalide levitamine ja kogukonna teadlikkuse tõstmise toetamine.

Mõõdikud	Algtase	Trend
Täiskasvanute sotsiaahoolekande teenustaseme hinnang.	eeskujulik (58%) ¹⁷	kasvav

¹⁷ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

Laste heaolu teenustaseme hinnang.	eeskujulik (71%) ¹⁸	kasvav
Vanemlike oskuste toetamine.	edasijõudnu ¹⁹	stabiilne
Päevakeskustes pakutavate tegevuste valik.	edasijõudnu ²⁰	stabiilne
Eakate väljakutsetega tegelev esindusorganisatsioon.	eeskujulik ²¹	stabiilne

Eesmärk: 4. Elanike terviseteadlikkuse ja liikumisharjumuste kujundamine on süsteemne

Vastutaja: Viljandi Vallavalitsus

Tegevus	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Tulemus	Koostöö-partnerid
Viljandi valla esindamine Eesti omavalitsuste spordimängudel.	♥	♥	♥	♥	♥	♥	Valla võistkonnad osalevad Eesti omavalitsuste mängudel, pakkudes liikumisharrastajatele motiveerivat väljundit ja tugevdades kogukondlikku ühtekuuluvustunnet läbi ühise sportliku esindatuse.	Holstre-Polli spordikeskus, spordiklubid, huvipõhised kogukonnad
Spordiinventari laenutuskastide rajamine koostöös partneritega.	♥	♥	♥				Rajatud on spordiinventari laenutuskastid, mis on parandanud vahendite kättesaadavust, suurendanud võimalusi liikumisharrastuseks ning toetanud spordiharrastuse ja aktiivse eluviisi populaarsust.	Holstre-Polli spordikeskus, noortekeskused, kultuuriasutused, haridusasutused

¹⁸ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

¹⁹ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

²⁰ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

²¹ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

Spordiobjektide seisukorra kaardistamine, seisunditaseme parandamise vajalikkuse ja võimaluste analüüsimine ning teatud juhtudel spordiregistris objekti tegevuse peatamine.		♥					Spordiobjektide seisukord ja vajalikkus on analüüsitud.	Holstre-Polli spordikeskus, Viljandi vallahaldus, haridus- ja kultuuriasutused
Vallavalitsus ja hallatavad asutused püüdleval märgise "Tervist edendav töökoht" taotlemise suunas.		♥	♥	♥			Märgise taotlemise protsess on vallavalitsusel ja hallatavatel asutustel läbitud ning suurenenud on töötajate osalus tervisedenduse tegevuste ning parandanud on tervisedenduse alaste tegevust mitmekesisust ja kättesaadavust (nt tervisekontrollid, vaksineerimised, nõustamised, liikumispausid).	hallatavad asutused
Terviseteadlikkuse ja liikumisharrastuse toetamine erinevate kampaaniate, ürituste ja juhendatud tegevuste kaudu elukaareüleselt.		♥	♥	♥	♥	♥	Terviseteadlikkus ja liikumisharrastus on elanike seas suurenenud tänu erinevatele kampaaniatele, üritustele ja juhendatud tegevustele, mis on motiveerinud rohkem inimesi tervislikuma ja aktiivsema eluviisi poole.	Holstre-Polli spordikeskus, spordiklubid, VOL, haridusasutused, kultuuriasutused, huvipõhised kogukonnad
Koolivõimlate jm tervist ja liikumist toetava taristu kasutamise võimaluste laiendamine ning kogukonnale kättesaadavamaks tegemine läbi lahtiolekuaegade kommunikeerimise ja inventari kasutamise võimaluste.		♥	♥	♥	♥	♥	Koolivõimlate ja muude spordirajatiste kasutamine on kogukonnale senisest paremini kättesaadav ning nende kasutamine on kasvanud.	haridusasutused, Holstre-Polli spordikeskus, Viljandi vallahaldus

Tulenevalt spordiseadusest valla sporditoetuste ja treenerite kvalifikatsiooninõuete korra väljatöötamine ning kehtestamine.				♥			Kord on välja töötatud.	Holstre-Polli spordikeskus, haridusasutused, teenuseosutajad
--	--	--	--	---	--	--	-------------------------	--

Kogukonna võimalus panustada terviseteadlikkuse edendamisel ja liikumisharjumuste kujundamisel

- Vabatahtliku töö ja annetuste kaudu (sh kohalikud ettevõtjad) toetada avaliku ruumi (nt mänguväljakute jne) liikuma kutsuvaks arendamist.
- Ürituste korraldamine.
- Teavitustöö sotsiaalmeedias ja kogukonnagruppides (info olemasolevate võimaluste kohta ning üleskutsed aktiivselt kaasa lüüa).
- Korras, kuid kasutuna seisvate spordivahendite laenutamiseks annetamine, laenutuskastide töös hoidmise toetamine.
- Tervise- ja liikumisürituste korraldamine töökohtades (ühised treeningpausid, tervisehommikud, aktiivsed tööpäevad jne).
- Ettevõtted, asutused ja külakogukonnad saavad jagada oma liikumisharrastuse ja tervislike eluviiside edendamise kogemusi.
- Piirkonna toiduraiskamise vähendamiseks toidujagamise kappide loomisele kaasa aitamine.

Mõõdikud	Algtase	Trend
Spordi teenustaseme hinnang.	eeskujulik (33%) ²²	kasvav
Rahvatervise teenustaseme hinnang.	eeskujulik (53%) ²³	kasvav
Terviserajad.	eeskujulik ²⁴	stabiilne
Elanike rahulolu liikumis- ja sportimisvõimalustega.	baastase ²⁵	kasvav

²² Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

²³ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

²⁴ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

²⁵ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

Noorte osalus spordiklubides ja -ringides.	baastase ²⁶	stabiilne
Spordipaikade seisund.	baastase ²⁷	kasvav
Osalemine rahvatervise ja turvalisuse programmides.	edasijõudnu ²⁸	kasvav

Eesmärk: 5. Kogukonnad on elujõulised, võimekad ja vallale strateegiliseks partneriks								
Vastutaja: Viljandi Vallavalitsus								
Tegevus	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Tulemus	Koostöö-partnerid
Kogukondliku identiteedi tugevdamine piirkondlike ürituste ja algatuste toetamise kaudu.	♥	♥	♥	♥	♥	♥	Tugevnenud on kogukondlik identiteet ja ühtsustunne, suurenenud elanike ja külastajate osalus ning rikastunud piirkonna kultuuri- ja ühistegevuste mitmekesisus. Haridusasutuste õppekavades kogukondliku identiteedi eripära lõimimine õppekavasse.	piirkondlikud kogukonnad, kultuuri-asutused, haridus-asutused
Omavalitsuse, kogukondade ja kohalike ettevõtjate koostöö tõhustamine kriisivalmiduse tugevdamiseks, nt info koondamine olemasolevatest võimalustest.	♥	♥	♥	♥	♥	♥	Tõhustatud on omavalitsuse, kogukondade ja kohalike ettevõtjate koostöö kriisivalmiduse tugevdamiseks, loodud ülevaade piirkonna ressurssidest ja võimekustest, koondatud info kergesti kättesaadavasse vormi ning käivitatud regulaarne koostöö ja ühistegevus kriisideks valmisoleku parandamiseks.	piirkondlikud kogukonnad, ettevõtjad, hallatavad asutused

²⁶ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

²⁷ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

²⁸ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

Kogukondade kontaktisikute kokkuleppimine külakogukondade aktiviseerimiseks ning sädeinimeste võrgustiku infovahetuse ja koostöö tõhustamiseks.		♥					Kogukondadele on kokkulepitud kontaktisikud, mis on elavdanud külakogukondade tegevust ning parandanud kogukonna liikmete rahulolu esindatuse ja infovahetusega. Toimiv kogukondade sädeinimeste võrgustik on parandanud infovahetust, tugevdanud koostööd ning soodustanud uute algatuste ja kogukondliku aktiivsuse kasvu.	piirkondlikud ja huvipõhised kogukonnad, kultuuri-asutused
Kogukondade koolitamine ja võimestamine initsiatiivi suurendamiseks, koostöö tõhustamiseks, lisarahastuse hankimise ja projektijuhtimise võimekuse tõstmiseks.		♥	♥	♥	♥	♥	Kogukondade initsiatiivikus ja koostööoskus on paranenud koolituste ja võimestamise kaudu ning kasvanud on suutlikkus rahastust hankida ja projekte edukalt algatada ning ellu viia.	piirkondlikud ja huvipõhised kogukonnad
Külade kriisiplaanide koostamise toetamine.		♥	♥	♥	♥	♥	Koostöös kogukondadega on valminud või uuendatud külade kriisiplaanid, läbi viidud avalikud arutelud ja infopäevad ning paranenud kogukondade teadlikkus ja valmisolek kriisilukordadeks.	piirkondlikud kogukonnad

Kogukonna võimalus panustada kogukondade võimestamisse ja kriisivalmiduse tugevdamisse

- Kogukondade koolitusvajaduse kaardistamine.
- Aktiivne osalemine kogukonnapäevadel ning tegevuste ja arutelude mitmekesistamine kogukondade toel.
- Aktiivsete inimeste esiletõstmine.
- Põlvkondadevahelise sidususe suurendamine erinevate tegevuste ja ürituste kaudu.
- Külade kriisiplaanide koostamine. Piirkonna info koondamine kriisilukorra lahendamiseks vajaliku varustuse kohta vms.
- Koostöös kogukonnaga kohaliku kerksuskeskuse varustuse varumine; varustuse nimekirja koostamine ja täiendamine.
- Aktiivne osalemine koolitustel ja õppustel.
- Oma kogukonna positiivsete praktikate tutvustamine kogukondadele ja külalistele (valla mainekujundus).

Mõõdikud

Sihttase

Trend

Kogukondade esindatus.	edasijõudnu ²⁹	stabiilne
Kriisideks valimisoleku teenustaseme hinnang.	eeskujulik (67%) ³⁰	kasvav

Eesmärk. 6. Kogukonnamajad on piirkondliku identiteedi ja kultuurielu kandjad Vastutaja: Viljandi Vallavalitsus								
Tegevus	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Tulemus	Koostöö-partnerid
Piirkondlike eripärade hoidmine ja tugevdamine traditsiooniliste ürituste kaudu.	♥	♥	♥	♥	♥	♥	Traditsiooniliste üritused jätkuvad ning osalus nendes on stabiilne või kasvav, osalejad ja kogukond on rahul ning traditsioonilistel üritustel on mõju piirkonna identiteedile ja atraktiivsusele.	kultuuriasutused, noortekeskused, haridusasutused, Mulgi Kultuuri Instituut, Mulgi Elamuskeskus
Sisuline koostöö TÜ VKAga ning hea tahte kokkuleppe sõlmimine kultuuriinnovatsiooni loomiseks.		♥					Sõlmitud on hea tahte leping, koostöö tulemusena on ellu viidud ühiseid kultuuriinnovatsiooni projekte.	Viljandi kultuuriakadeemia, kultuuriasutused, haridusasutused, noortekeskus

²⁹ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

³⁰ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

Sotsiaalse suhtluse ja aktiivsete päevaste tegevuste arendamine eakatele alevikes (Ramsi, Kolga-Jaani).		♥	♥				Alevikes on eakatele loodud päevased aja veetmise võimalused.	kultuuriasutused
Kogukonnamajade kontseptsiooni väljatöötamine ning selle elluviimine.		♥	♥	♥			Kogukonnamajade kontseptsioon on väljatöötatud.	kultuuriasutused, noortekeskus, haridusasutused, raamatukogud, huvipõhised kogukonnad
Digitaalse kirjaoskuse koolituste korraldamine (nt nutiseadmete ja tehisintellekti rakenduste oskuspärasem kasutamine).		♥	♥	♥	♥	♥	Elanikkonna (eriti vanemaealiste) hulgas on suurenenud digikirjaoskus.	raamatukogud, päevakeskused, huvipõhised kogukonnad, teenusepakkujad
Mobiilse kultuuriteenuse pakkumise arendamine.		♥	♥	♥	♥	♥	Kultuuribuss viib teenused (raamatukogu, noorsootöö, võistlustel osalemine, info, üritused jne) kogukonna erinevatesse. paikadesse (nt hooldekodusse, lasteaedadesse, rahvamajadesse jne).	kultuuri-, spordi- ja noorsootöö asutused
Meeste suunatud vabaaja tegevuste (näiteks Meeste Koja loomine) mitmekesistamine.		♥	♥	♥	♥	♥	Meeste osalemine kultuuri- ja vabaaja tegevustes on suurenenud.	kultuuriasutused, huvipõhised kogukonnad

Kogukonna võimalus panustada piirkondliku identiteedi ja kultuurielu kujundamisse

- Aktiivne panustamine kogukonnamaja kontseptsiooni väljatöötamisse.
- Ürituste jm tegevuste korraldamine. Kohaliku toidu ja käsitöö propageerimine.
- Kultuuripärandi kogumine ja jagamine koostöös kohalike raamatukogude ja rahvamajadega.
- Vabatahtlike panustamine ürituste korraldamisel.

→ Positiivsete praktikate tutvustamine oma kogukonnale ja külalistele (valla mainekujundus).

Mõõdikud	Algtase	Trend
Kultuuri teenusvaldkonna hinngand.	eeskujulik (35%) ³¹	kasvav
Traditsiooniliste kultuuriürituste järjepidevus.	eeskujulik ³²	stabiilne
Elanike rahulolu kultuurilise vaba aja veetmise võimalustega.	baastase ³³	kasvav
Elanike osalus rahvakultuurikollektiivides.	eeskujulik ³⁴	stabiilne
Kultuuritoetuste eraldamine.	baastase ³⁵	kasvav
Raamatukogude külastavus.	edasijõudnu	kasvav
Raamatukogude laenutusaktiivsus	baastase	kasvav

Eesmärk 7. Tõhus kommunikatsioon loob kogukondlikku sidusust ja kaasatust Vastutaja: Viljandi Vallavalitsus								
Tegevus	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Tulemus	Koostöö-partnerid
Regulaarsete "teeõhtute" korraldamine kogukondades – vallavalitsuse ja	♥	♥	♥	♥	♥	♥	Kogukondades on kujunenud regulaarne ja usalduslik suhtlus vallavalitsuse ja elanike vahel	Huvipõhised kogukonnad

³¹ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

³² Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

³³ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

³⁴ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

³⁵ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

kogukondade kohtumised.							nn teeõhtute kaudu, mille käigus on tõstatatud ja lahendatud kogukonna jaoks olulisi teemasid ning tugevnenud koostöö ja kaasamine.	
Kogukonna lugude kogumine ja nende kaudu kogukondade tutvustamine ning kogukondliku identiteedi tugevdamine.	♥	♥	♥	♥	♥	♥	Kogutud ja jagatud on kogukondade lugusid, mis aitavad tutvustada piirkondi, tugevdada kogukondlikku identiteeti ning kasvatada elanike uhkust oma kodukoha üle.	kogukonnad, kultuuri-asutused
Valla teenustest ja võimalustest infotrukise koostamine.		♥					Koostatud ja kõikide vallaelanike postkastidesse on jõudnud infotrukis, mis on suurendanud elanike teadlikkust valla teenustest ja võimalustest ning aidanud kaasa teenuste aktiivsemale kasutamisele.	hallatavad asutused
Kriisikommuniktsiooniinfo koondamine ja regulaarne teavitustöö kogukondades ja valla infokanalites.		♥					Kogukondade teadlikkus ja valmisolek on oluliselt paranenud, teavitustegevused toimuvad mitmes kanalis ning avalike infopäevade järel tunnevad elanikud end paremini informeerituna ja on kriisideks valmis.	valdkonna riigiasutused, kogukonnad
Kaasamise hea tava (avatud valitsemise), sh asjakohase kommunikatsiooniplaani koostamine ja kaasamiskoolituste korraldamine.		♥	♥				Loodud on kaasamise hea tava. Iga olulise projekti või muudatuse kohta on loodud ja ellu viidud sihtrühmapõhine kommunikatsiooniplaan. Kaasamiskoolitust ning nendel osalejate arv ja rahulolu.	piirkondlikud ja huvipõhised kogukonnad
Interaktiivse huvi-, kultuuri-, spordi ja vaba aja veetmise võimaluste (nii laste, noorte kui täiskasvanute) infoportaali loomine koos kaardirakendusega.		♥	♥	♥	♥	♥	Infoportaal on loodud, aktiivselt toimib sündmuste, ürituste ning huvihariduse- ja tegevuse sisestamine. Portaali külastajate arv on kasvutrendis ja rahulolu info kättesaadavusega on paranenud.	haridus-asutused, kultuuri-asutused, noortekeskus, Holstre-Polli spordikeskus,

								teenuse- pakkujad
--	--	--	--	--	--	--	--	----------------------

Kogukonna võimalus panustada kommunikatsiooni tõhustamisse

- Kogukonnalugude kogumine ja nende avaldamine.
- Info ja juhiste vahendamine oma kodukogukonnas kriisivalmiduse tõhustamiseks.
- Kogukonna kontaktisiku leidmisele kaasaaitamine
- Aktiivne osalemine kaasamise hea tava koostamisel.
- Aktiivne tagasiside andmine vallavalitsuse ettepanekutele.

Möödikud	Algtase	Trend
Avatud valitsemise teenustaseme hinnang.	eeskujulik (33%) ³⁶	kasvav
Elanike rahulolu kaasamisega.	baastase ³⁷	kasvav
Kaasamise info avalikustamine.	tase puudub ³⁸	kaasav
Läbimõeldud kommunikatsioon.	eeskujulik ³⁹	stabiilne
Elanike rahulolu teavitamisega kohaliku omavalitsuse tegevusest ja pakutavatest teenustest.	baastase ⁴⁰	kasvav

Eesmärk: 8. Avaliku ruumi kujundatakse kogukonnaga koosloomes

³⁶ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

³⁷ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

³⁸ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

³⁹ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

⁴⁰ Allikas: minuomavalitsus.ee 2023. aasta andmed

Vastutaja: Viljandi Vallavalitsus								
Tegevus	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Tulemus	Koostöö-partnerid
Talgute korraldamise toetamine.	♥	♥	♥	♥	♥	♥	Kogukondade eestvedamisel korraldatud talgud on muutunud aktiivseks ja toetatud traditsiooniks, suurenenud on talgutel osalejate arv, saavutatud kogukonna jaoks olulised ja nähtavad tulemused.	huvipõhised kogukonnad, kultuuri-asutused
Puhkealade ja ujumiskohtade parendamine koostöös kogukondadega.		♥	♥	♥	♥	♥	Parendatud puhkealad ja ujumiskohad on aktiivses kasutuses.	piirkondlikud kogukonnad, korteriühistud
Bussipeatuste kaasajastamine.		♥	♥	♥	♥	♥	Koostöös kogukonnaga on kaardistatud kaasajastamist vajavad bussipeatused. Kogukonnaga koostöös on valitud välja bussipeatuste kaasajastamiseks sobivaimad lahendused ning igal aastal kaasajastatakse vähemalt 1 bussipeatus.	huvipõhised kogukonnad
Ruumilise heaolu kava koostamine.			♥				Valminud on ruumilise heaolu kava, mis tugineb kogutud andmetele ja kogukonna kaasamisele ning määratleb konkreetsed arengusuunad elukeskkonna ja avaliku ruumi parendamiseks piirkonnas.	piirkondlikud kogukonnad ja asutused, ettevõtjad
Ühiselt kujundatud infotahvli paigaldamine piirkonna keskustesse ja suurematesse küladesse.			♥				Infotahvlid on paigaldatud. Piirkonna elanike rahulolu infoliikumisega kasvab.	huvipõhised kogukonnad, kultuuri-asutused
Kogukonna võimalus panustada avaliku ruumi kujundamisse								
→ Positiivsete mõttealgatuste jagamine vallavalitsusega.								

- Talgute korraldamine ja/või talgutel osalemine.
- Heakorra eest vastutamine kokkuleppel vallavalitsusega.
- Oma kogukonna positiivsete praktikate tutvustamine kogukondadele ja külalistele (valla mainekujundus).

Mõõdikud	Algtase	Trend
Elanike rahulolu rohealade kättesaadavuse ja ligipääsetavusega.	edasijõudnu	stabiilne

Üksikisiku panus kogukonna heaolu kujundamisel

Olen aktiivne

- Osalen kogukonnaelus, räägin kaasa, vastan küsitlustele
- Võtan aruteludele sõbra kaasa
- Algatan ja toetan kogukonda arendavaid ideid
- Käin valimas
- Kirjutan projekte ja korraldan seminare ning vestlusringe
- Löön kaasa vabatahtlikuna
- Osalen aktiivselt lapsevanemana koolis ja/või lasteaias
- Teavitan abivajavast isikust

Olen uudishimulik

- Olen kursis valla tegemistega ja jagan olulist infot
- Küsin, uurin ja otsin lahendusi kogukonna arenguks
- Märkan uusi võimalusi ja pakun ideid välja
- Olen positiivne, püüan leida lahendusi

Olen eeskujuks

- Panustan maksudega ja toetan seeläbi kohaliku elu arengut
- Toetan kohalikku ettevõtlust ja eelistan kohalikku toodangut
- Hoolin keskkonnast ja tegutsen jätkusuutlikult
- Pöördun, kui vajan ise infot või abi
- Inspireerin oma eeskujuga teisi liikuma ja oma tervise eest hoolitsema

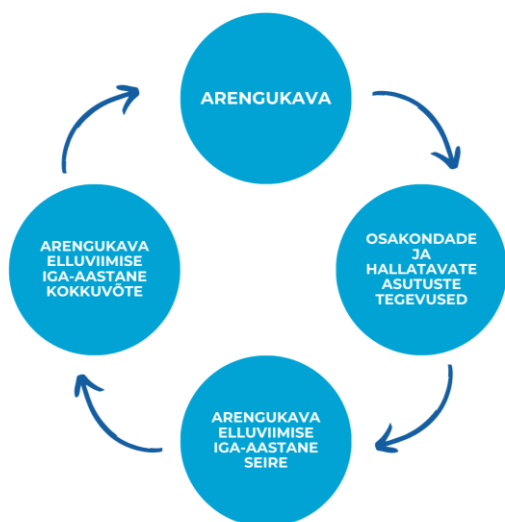
Olen toetav

- Märkan, kui keegi vajab abi ja suunan ta lahendusteni või teavitan abivajajast
- Pakun vajadusel transpordiabi ja abistan naabreid
- Hoian kogukonnas ühtsust

Olen sõbralik

- Olen viisakas, ütlen tere ja tänan
- Kuulan ja mõistan erinevaid vaatenurki
- Kiidan ja tunnustan häid algatusi
- Räägin kogukonnast positiivselt ja jagan häid kogemusi

Arengukava elluviimine ja seire

Viljandi valla kogukonna heaolu arengukava viiakse ellu eesmärkide saavutamiseks kokkulepitud tegevuste kaudu. Kogukonna heaolu arengukava tegevused on sisendiks vallavalitsuse iga-aastasele osakondade tööplaanidele.

Vallavalitsus seirab igal aastal kogukonna heaolu arengukava täitmist koos valla arengukava seirega ning teeb volikogule sellest ülevaate. Arengukava ülevaatamisel hinnatakse seatud eesmärkide poole liikumist ning planeeritud tegevuste elluviimist. Kokkuvõte kajastatakse majandusaasta aruande tegevusaruandes. Seiramine toimub

valgusfoori meetodil:

Roheline – tegevus edeneb plaanipäraselt, tähtajad ja eesmärgid on täidetud või täitumas.

Kollane – tegevust on alustatud või tegevus edeneb, kuid esineb väikeseid viivitusi või takistusi, mis vajavad tähelepanu, kuid ei ohusta lõppeesmärgi saavutamist.

Punane – tegevus on tõsiselt ohus, tähtajad on ületatud või eesmärgid ei ole saavutatavad ilma oluliste muudatusteta.

Hall – plaanid on muutunud ning tegevus ei ole enam asja- ega ajakohane

Seire tulemused on sisendiks arengukava ajakohastamisele, ning eesmärkide ja tegevuste täpsustamisele.

Viljandi valla kogukonna heaolu arengukava igale eesmärgile on seatud mõõdikutele seatud algtaase (2025) ja trend, kas me soovime, et mõõdik kasvaks, kahaneks või püsiks stabiilne. Vastavalt arengukava iga valdkonna mõõdikutele hinnatakse igal aastal nende mõõdikute muutust võrreldes eelmis(t)e aastate ning sihttasemega. Mõõdikute analüüsi tulemusena selgub, kuivõrd on arengukava eesmärkide elluviimiseks tehtavad tegevused mõju avaldanud.

Kokkuvõte

Viljandi valla kogukonna heaolu arengukava 2025–2030 seab eesmärgiks tugevdada valla elanike heaolu läbi kogukondade võimestamise, koostöö, ennetustöö ja kaasamise. Arengukava keskmes on arusaam, et kogukonna heaolu sünnib kohaliku omavalitsuse, kogukondade ja üksikisikute koostöös, lähtudes elukaareülesest lähenemisest ning jagatud väärtustest: puhas loodus, areng ja kestmine, uuemeelsus, koostöö ja sidusus.

Arengukava käsitleb kaheksat eesmärki, mis katavad hariduse, noorsootöö, sotsiaalvaldkonna, tervisedenduse, kogukondade arengu, kultuuri- ja kogukonnamajade rolli, kommunikatsiooni ning avaliku ruumi arendamist. Iga eesmärgi juurde kuulub tegevuskava, vastutajad, partnerid ning mõõdikud, mille abil hinnatakse arengukava elluviimise tõhusust. Samuti on igas valdkonnas esile toodud, kuidas kogukond ja üksikisik saavad kaasa aidata seatud sihtide saavutamisele.

Arengukava koostati kaasava protsessi tulemusel, mille käigus viidi läbi elanikkonnaküsitlusi, arutelusid, fookusgrupe ja intervjuusid. Kava tugineb ka Viljandi valla arengukavale ning on kooskõlas riikliku heaolu arengukavaga.

Oluline rõhk on seatud:

- kogukondliku identiteedi ja sidususe tugevdamisele,
- noorte ja väärivate kaasamisele,
- kogukonnamajade ja -teenuste kättesaadavuse parandamisele,
- terviseteadlikkuse ja liikumisharjumuste arendamisele
- ning avaliku ruumi kujundamisele koos kogukonnaga.

Arengukava elluviimist seiratakse igal aastal koos valla arengukava täitmise jälgimisega, kasutades valgusfoori meetodit, et hinnata tegevuste edenemist ja vajadusel viia sisse muudatused tegevuskava raamistikus.

Viljandi vald soovib arengukava abil luua kogukonnale jätkusuutlikku, hoolivat ja kaasavat elukeskkonda, kus igal inimesel on võimalik panustada ja tunda end väärtusliku kogukonnaliikmena.

Arengukava koostamisel kasutatud allikad ja kaasamisprotsess

1. Kasutatud allikad ja strateegilised alusdokumendid

Eesti 2035 strateegia. (2021). Pikaajaline riiklik arengustrateegia. Riigikantselei

Eesti heaolu arengukava 2023–2030. (2023). Sotsiaalministeerium

Eesti Inimarengu Aruanne 2023: *Vaimne tervis ja heaolu*

Eesti kultuuripoliitika 2021–2030. (2021). Kultuuriministeerium

Eesti rahvastiku tervise arengukava 2020–2030. (2020). Sotsiaalministeerium

Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020 (pikendatud kuni 2027).
Rahandusministeerium

Eesti sotsiaalkaitse arengukava 2023–2030. (2023). Sotsiaalministeerium.

Haridussilm (õpilaste rahulolu, õpetajate kvalifikatsioon jne)

Minuomavalitsus.ee andmestik (teenustasemete hinnangud, elanike rahulolu jm)

Statistikaameti ja Viljandi valla andmed (rahvastik, teenused, toimetulek)

Viljandi maakonna arengustrateegia 2035+ (2022)

Viljandi valla arengukava 2022–2030

Viljandi valla hariduse arengukava 2019-2025

Kohalike organisatsioonide ja asutuste sisend (nt Rajaleidja, Viljandi Kutseõppekeskus, kultuuri- ja spordiasutused)

2. Kaasamisprotsess

Arengukava koostati **koostöös kogukonna ja valdkonna spetsialistidega**. Kaasamisprotsessis osales kokku hinnanguliselt üle **300 inimese**.

Kaasamistegevused:

- Elanike küsitlus – vastas ~150 inimest.

- Avaseminar ja valdkondlikud fookusgrupid – toimus 6 temaatilist arutelu (haridus, noorsootöö, tervis, kultuur, kogukonnad, sotsiaalvaldkond). Lisaks toimusid eraldi arutelud väärikate ja noortega.
- Avalikud arutelud ja seminarid – 3 piirkondlikku seminari.
- Intervjuud spetsialistidega ja kogukonna esindajatega.
- Kaasamine arengukava koostamise käigus (eelnõu avalik väljapanek ja arutelu 2025 juunis-august).

3. Andmete kogumise ja analüüsi meetodid

- Kvalitatiivne sisend: intervjuud, fookusgrupid, arutelud.
- Kogukonna ootuste ja ettepanekute kaardistamine: küsitlused, vaba vastusevorm.
- Kvantitatiivne sisend: ametlik statistika, teenustaseme hinnangud, mõõdikute trendianalüüs.

LISA

Lisa 1. Hetkeolukorra ülevaade ja andmeanalüüsi raport

Hetkeolukorra ülevaade ja andmeanalüüsi raport on vormistatud eraldiseisva dokumendina.